

Miljøministeriet

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

Den 14. april 2021

Til udvalgets orientering fremsendes hermed samlet redegørelse for sagsforløbet for sagen med manglende dyrvelfærd på Naturstyrelsens arealer i Mols Bjerge med handleplan.

Sagen kom frem i offentligheden umiddelbart efter, at Naturstyrelsen den 5. marts 2021 blev politianmeldt for brud på dyrevelfærdsloven. Jeg blev selv orienteret om sagen den 7. marts 2021 og har efterfølgende offentlig tilkendegivet, at sagen er helt uacceptabel. Der er sket en forkert faglig vurdering af, hvornår dyrene skulle hjemtages og fodres. Det har Naturstyrelsens direktion erkendt og beklaget.

Der er ikke blevet passet godt nok på dyrene, og som jeg har tilkendegivet, vil jeg sikre, at der bliver fulgt op på sagen også for at undgå, at noget lignende kan ske igen. Jeg har siden sagen kom frem efterspurgt, hvad der er foregået, så vi kunne komme til bunds. Det er dybt utilfredsstillende, at der først foreligger en samlet redegørelse nu.

Naturstyrelsen har nu udarbejdet vedlagte redegørelse for sagsforløbet og vedlagte handleplan med konkrete indsatser, der skal sikre, at lignende sager ikke kan se igen.

Jeg har i dag holdt møde med repræsentanter for DOSO, Dyrenes Beskyttelse, Det Dyretiske Råd, Den Danske Dyr lægeforening og Hestenes Værn, hvor vi har drøftet den konkrete sag på Naturstyrelsens arealer i Mols Bjerge og drøftet mulige tiltag, der kan være med til at sikre, at vi ikke ser lignende sager igen.

Lea Wermelin

/

Charlotte Brøndum

NOTAT

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natur
Ref. RHK/CFP
Den 14. april 2021
J.nr.: 09579 tidligere 21/09316

Redegørelse for sagsforløbet for sag om dyrevelfærd for statens kreaturer i Mols Bjerge.

Naturstyrelsen ejer en besætning på ca. 160 kreaturer (skovkvæg) i den statsejede del af Mols Bjerge. Formålet med at have græssende dyr i de statslige naturområder på Mols er at sikre og udvikle den unikke natur, herunder leve op til Natura 2000-planen for området.

Nedenstående redegørelse for sagsforløbet er udarbejdet under forbehold for, at der i forbindelse med Naturstyrelsens afklaring af det nærmere hændelsesforløb og politiets efterforskning kan fremkomme nye oplysninger i sagen.

Når Naturstyrelsen anvender græsning med dyr som led i naturforvaltningen, er det centralt for styrelsen, at reglerne om dyrevelfærd overholdes. I Mols Bjerge foretages opsyn ved Naturstyrelsens egne dyrepassere, og dyrene tilses hvert kvartal forebyggende af en privatpraktiserende dyrlæge for at sikre, at dyrenes velfærd er i orden.

Besætningen i Mols Bjerge har normalt en lav dødelighed, men i perioden fra 1. januar 2021 til 13. april er fem køer og to stude døde. Normalt ligger dette tal mellem to og fire voksne dyr (køer, kvier og stude). Endvidere har der forud for kælvningen været tegn på flere aborter end normalt. Derudover er der i forbindelse med den igangværende kælvningssæson registreret fire døde kalve (døde inden for de første otte levedøgn og derfor registreret i CHR) og seks dødsfødte kalve. Der er pr. 12. april født 74 nye levende kalve i besætningen, og en række køer mangler fortsat at kælte.

Sagsforløb

- Den 15. december 2020 tilså en privatpraktiserende dyrlæge besætningen som led i det kvartalsvise forebyggende tilsyn. Besætningsrapporten var positiv og nævnte ingen kritiske forhold. Der fremgik bl.a. følgende af rapporten: *"De er alle i flot huld, pæne og rene dyr med sunde klove og blank pels. (...) Meget lavt medicinforbrug i besætningen (...) Flot besætning med god velfærd."*
- Medio januar aftalte driftsleder og dyrepasser, hvornår tilskudsfodring og hjemtagning af kørerne skulle påbegyndes. Driftslederen vurderede på daværende tidspunkt, at der endnu ikke var behov for tilskudsfodring, da det er normalt for besætningen, at hullet går ned i månederne januar til februar, indtil kørerne samles ved et staldanlæg for at kælte, hvor fodringen igangsættes.
- Den 30. januar 2021 fandt Naturstyrelsen en død stud ved Bogens. Den var mager, og styrelsen vurderede, at det ikke var nødvendigt at rekvirere en dyrlæge.

- Den 2. februar blev stude og kvier som tidligere år samlet på et skovareal, hvor dyrene fik adgang til tilskudsfoder.
- I perioden 9.-11. februar flyttede Naturstyrelsen de drægtige køer til et område ved et staldanlæg, hvor styrelsen iværksatte fodring. Det var ca. to til tre uger, før de plejer at samles pga. den kolde periode fra midten af januar til midten af februar. I forbindelse med indsamlingen af køerne registrerede styrelsen, at der manglende en ko. Styrelsen eftersøgte denne ko på dagen, men den blev først fundet ved en grundig gennemgang af den store fold ti dage senere. Koen havde været død, da de andre køer blev indsamlet, og var derfor ikke fulgt med de andre køer til kreaturvognen.
- Den 12. februar konstaterede Naturstyrelsen, at en ko havde en fysisk skade, og styrelsen blev i dialog med en dyrlæge over telefonen enige om, at koen burde aflives. Diagnosen var en sprunget sene, der medførte, at koen ikke var i stand til at bevæge sig.
- Den 12. februar 2021 aflivede Naturstyrelsen en stud, der virkede afkræftet.
- Den 16. februar tilkaldte Naturstyrelsen dyrlægen til besætningsbesøg, da en ko mistrivedes. Dyrlægen anbefalede at aflive koen, da den udviste symptomer på forgiftning.
- Den 22. februar indkaldte Naturstyrelsen igen dyrlægen, da endnu en ko mistrivedes. Dyrlægen anbefalede at aflive koen, da den vurderedes at have fosterforgiftning.
- Den 24. februar gennemførte den privatpraktiserende dyrlæge et aftalt kvartalstilsyn med besætningen.
- Den 26. februar 2021 fremsendte dyrlægen besætningsrapporten til Naturstyrelsen Kronjylland. Rapporten var særdeles kritisk ift. dyrenes huld, der blev beskrevet således: ” (...) kvægets huld er i øjeblikket under al kritik. Det kan på ingen måde accepteres at have kreaturer gående i denne tilstand, hvor de drives til at æde bark og giftige planter.” (Dette refererer til situationen, før de drægtige køer blev samlet ved stalden 9.- 11. februar).
- Den 5. marts kontaktede en borger Naturstyrelsen for at få bekræftet, at der havde været et antal døde dyr ved Naturstyrelsens besætning med skovkvæg i Mols Bjerge, og at et antal køer havde aborteret i samme besætning. Umiddelbart efter første telefoniske kontakt sendte borgeren en anmodning om aktindsigt i den seneste kvartalsrapport fra dyrlægen.
- Senere samme formiddag den 5. marts anmeldte borgeren Naturstyrelsen til politiet.
- Politiet og Fødevarestyrelsen besigtigede besætningen den 5. marts til brug for udarbejdelse af en veterinærfaglig udtalelse til Østjyllands Politi. I forbindelse med besigtigelsen meddelte Politiet og Fødevarestyrelsen den medarbejder, der forestår det daglige tilsyn, at Politiet og Fødevarestyrelsen ikke havde fundet noget, der gav anledning til umiddelbar påtale eller behov for umiddelbar handling.
- Først den 5. marts orienterede Naturstyrelsens enhed i Kronjylland Naturstyrelsens Hovedkontor om besætningsrapporten og den efterfølgende politianmeldelse.
- Den 5. marts oversendte Naturstyrelsen en orientering om politianmeldelsen til Miljøministeriets departement.

- Den 7. marts blev miljøministeren orienteret som sagen.
- Den 11. marts registrerede Naturstyrelsen en død ko blandt dyrene med ringere huld. Koen gik blandt ti dyr, der var ved ringere huld end de øvrige. Disse dyr var var anbragt i et særligt aflukke med særforplejning. Koen udviste symptomer på forgiftning/leversvigt, og Naturstyrelsen vurderede derfor ikke, at det var nødvendigt at tilkalde en dyrlæge.
- Den 11. marts oversendte Naturstyrelsen en foreløbig redegørelse til Miljøministeriets departement. Redegørelsen blev på anmodning fra Miljøministeriets departement opdateret den 12. marts.
- Den 14. marts blev miljøministeren orienteret om den foreløbige redegørelse. Miljøministeren havde uddybende spørgsmål til redegørelsen.
- Den 16. marts bad Miljøministeriets departement Naturstyrelsen om at afholde et møde med Molslaboratoriet. Anmodningen skete på foranledning af miljøministeren.
- Den 17. marts blev miljøministeren forelagt en opdateret redegørelse.
- Den 17. marts oversendte Naturstyrelsen en status for den aktuelle sundhedstilstand i besætningen til Miljøministeriets departement.
- Den 18. marts blev miljøministeren orienteret om den aktuelle status.
- Den 19. marts var Fødevarestyrelsen og Politi på efterkontrol af besætningen. Alle dyr blev fotodokumenteret. Der blev ikke i forbindelse med besigtigelsen peget på forhold, der skulle ændres som følge af besøget.
- Den 19. marts afholdt Naturstyrelsen sammen med repræsentanter fra Miljøministeriets departement et møde med Molslaboratoriet under Naturhistorisk Museum - Aarhus, der ejer et 120 ha stort naturområde i Mols Bjerge, hvor der gennem flere år er lavet forsøg med "rewilding" i form af helårsgræsning med kvæg og heste uden tilskuds fodring.

På mødet fremlagde Molslaboratoriet, hvordan deres system til bedømmelse af huld og trivsel i deres besætning bliver anvendt. Ved mødet fremlagde Molslaboratoriet en oversigt over de erfaringer, de har opnået i forhold til tidsforbrug, opsyn, overvågningsdesign og resultater for naturen, tilskuds fodring, håndtering af dyr, friluftsliv m.v.

- Den 22. marts 2021 gennemførte Landbrugsstyrelsen en uanmeldt økologikontrol af besætningen ved Mols Bjerge. Kontrollen indebar bl.a. en vurdering af dyrevelfærden i besætningen. I kontrolbesøget deltog den lokale medarbejder fra Naturstyrelsen, Kronjylland samt en afløser, der begge var til stede ved staldanlægget, da kontrollen ankom. Kontrollen blev varetaget af en række medarbejdere fra Landbrugsstyrelsens regionale kontrolenhed, herunder en dyrlæge, der gennemførte vurderingen af dyrevelfærden.
- Den 22. marts blev der afholdt et opfølgingsmøde mellem den dyrlægepraksis, der udarbejdede besætningsrapporten efter dyrelægetilsynet den 25. februar og Naturstyrelsen Kronjylland, repræsenteret ved driftslederen og personale fra enhedskontoret på Fussingø. Mødet var blevet aftalt mellem parterne efter modtagelse af rapporten fra kvartalstilsynet d. 26. februar. På mødet

blev hændelsesforløbet ift. både besætningens tilstand og samarbejdet mellem parterne drøftet. Endelig blev der aftalt nogle fælles rammer for det videre samarbejde både ift. besætningens trivsel og samarbejdet mellem parterne. Et af de centrale læringspunkter var, at der fremover er behov for en endnu tættere kontakt mellem dyrlæge og driftsleder i vinterperioden.

- Den 22. marts sidst på eftermiddagen kom miljøministeren på et planlagt besøg ved besætningen i Mols Bjerge. Til stede var den lokale medarbejder, skovrideren, der er chef for Naturstyrelsen Kronjylland og styrelsens direktør. Naturstyrelsen Kronjylland fandt ikke anledning til at orientere om, at der havde været uanmeldt økologikontrol samme dag.
- Den 22. marts oversendte Naturstyrelsen bl.a. en foreløbig redegørelse med opdatering af hændelsesforløb til Miljøministeriets departement.
- Den 25. marts blev miljøministeren orienteret om hændelsesforløbet.
- Den 25. marts besøgte den privatpraktiserende dyrlæge besætningen for at drøfte besætningens sundhedsstilstand med Naturstyrelsen Kronjylland og for at udtage blodprøver fra fire køer, der var i dårlig trivsel og to køer i bedre huld. Blodprøverne analyseres efter standard og rådgivning fra Københavns Universitet.
- Den 25. marts oversendte Naturstyrelsen en status for kalvedødeligheden i besætningen til Miljøministeriets departement.
- Den 26. marts blev miljøministeren orienteret om kalvedødelighed i besætningen.
- Den 2. april blev Naturstyrelsen Kronjylland kontaktet af Østjyllands Politi, der ønskede at lave en supplerende afhøring af styrelsens ansatte med ansvar for besætningen i Mols Bjerge efter påske.
- Den 6. april oversendte Naturstyrelsen en opdatering af den foreløbige redegørelse for sagen til Miljøministeriets Departement. Redegørelsen blev ikke forelagt miljøministeren.
- Den 6. april modtog Naturstyrelsen Kronjylland et udkast til en kontrolrapport inkl. div. fotobilag fra Landbrugsstyrelsen med en vurdering af dyrevelfærden, der var udarbejdet på baggrund af kontrolbesøget.

Af rapportudkastet fremgår bl.a. følgende konklusion: *Det vurderes, at dyrene derved i en længere periode forud for uge 5, 2021 har været udsat for smerte, lidelse, angst, varige mén og væsentlig ulempe ved ikke at være behandlet omsorgsfuldt idet dyrene ikke er blevet fodret, huset og passet efter deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov. Det vurderes, at der er tale om groft uforsvarlig behandling af dyr.” Det fremgår af endvidere af konklusionen: ”at der på selve kontroltidspunktet ikke var tale om dyreværns-mæssige overtrædelser, der vedrørte dyrenes fodring og husning”.*

Af rapportudkastet fremgår endvidere som en ny oplysning, at Naturstyrelsen Kronjyllands medarbejder ved den uanmeldte kontrol til Landbrugsstyrelsen havde oplyst, at han vurderede, at der ikke var mere foder til rådighed på arealerne mellem jul og nytår.

- Den 7. april afgav Naturstyrelsen Kronjylland et hørings svar til Landbrugsstyrelsens rapportudkast.

- Sent den 7.april blev Naturstyrelsens Hovedkontor orienteret dels om kontrolbesøget foretaget den 22. marts, dels om Landbrugsstyrelsens rapportudkast og det allerede afgivne høringssvar.
- Den 8. april oversendte Naturstyrelsen en orientering af om kontrolbesøget foretaget den 22. marts samt om Landbrugsstyrelsens rapportudkast den 8. april til Miljøministeriets departement. Endvidere blev det indstillet, at Naturstyrelsen på baggrund af rapportens indhold, herunder konklusionen og de nye oplysninger i sagen samt forløbet i forbindelse med kontrolbesøget, skulle gennemføre yderligere undersøgelse af de nærmere omstændigheder.
- Den 8. april blev miljøministeren orienteret om kontrolbesøget.
- Den 8. april trak Naturstyrelsen det afgivne høringssvar til Landbrugsstyrelsen tilbage med henblik på afgivelse af fornyet høringssvar inden for den fastsatte høringfrist.
- Den 9. april oversendte Naturstyrelsen en opdatering af den samlede redegørelse for sagen til Miljøministeriets departement. Opdateringen blev ikke forelagt miljøministeren.
- Den 12. april rejste Østjyllands Politi sigtelse mod Naturstyrelsen som juridisk person for overtrædelse af dyrevelfærdsloven på baggrund af anmeldelsen den 5.marts.
- Umiddelbart herefter orienterede Naturstyrelsen Miljøministeriets departement om sigtelsen.
- Umiddelbart efter orienteringen af departementet blev miljøministeren orienteret om sigtelsen.

Konklusion

På baggrund af ovenstående konkluderer Naturstyrelsen, at der i den aktuelle sag er sket forkerte faglige vurderinger af, hvornår dyrene i Mols Bjerge skulle have været hjemtaget, og hvornår tilskudsfordringen burde have været igangsat.

Der burde have været handlet tidligere, så styrelsen havde undgået, at nogle af dyrene blev så afkræftede, at de døde eller måtte aflives. Det er uacceptabelt, at det er sket på statens arealer, og styrelsen vil med en række konkrete initiativer gøre sit bedste for at sikre sig, at det ikke gentager sig, jf. fremsendte handleplan.

Naturstyrelsen vil nu afklare det nærmere hændelsesforløb og herunder tage stilling til eventuelle ansættelsesretslige konsekvenser.

NOTAT

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natur
Ref. RHK
Den 14. april 2021
J. nr.: 21/09925

Handlingsplan

Miljøministeren har som opfølgning på sagen med manglende dyrevelfærd i den statsejede kreaturbesætning i Mols Bjerge bedt om en plan for, hvordan Naturstyrelsen vil sikre dyrevelfærd i naturforvaltningen.

Naturstyrelsen igangsætter på den baggrund en række initiativer i forhold til både den konkrete kvægbesætning i Mols Bjerge og i forhold til at styrke den planlagte og systematiske tilgang til sikring af velfærd hos de dyr, som styrelsen ejer og anvender i naturforvaltningen generelt.

Generel opfølgning i Naturstyrelsen

- Naturstyrelsen sikrer, at der føres et proaktivt tilsyn med besætningerne, og at der er de rette kompetencer til at passe dyrene.
- Naturstyrelsen sikrer, at der er tilknyttet tilsynsførende dyrlæger til alle Naturstyrelsens 12 statsejede besætninger med egne husdyr der findes på syv af styrelsens 16 lokale enheder fordelt over hele landet, så der i alle statsejede besætninger gennemføres løbende tilsyn og udarbejdes skriftlige dyrlægerapporter.
- Naturstyrelsen vil i samarbejde med Fødevarestyrelsen og relevante eksperter og interessenter udarbejde et forsknings- og erfaringsbaseret overvågningssystem til bedømmelse af dyrenes sundhedstilstand (huldscore), som styrelsen vil anvende på de statsejede naturarealer. Arbejdet gennemføres inden vintersæsonen 2021/22.
- I forlængelse af overvågningen fastsættes klare retningslinjer for håndteringen af statens dyrebesætninger. Der skal udarbejdes proaktive forvaltningsplaner i forhold til dyrenes fodergrundlag, som dækker alle årstider, så der tages højde for fodergrundlaget både generelt og i definerede risikoperioder. Huldscore skal være en del af forvaltningsplanerne.
- Naturstyrelsen vil inden vintersæsonen 21/22 gennemgå alle styrelsens projekter med helårsgræsning med henblik på sikring af dyrevelfærden, herunder skal der i alle projekter sikres en beredskabsplan for håndtering af dyrene i særligt kritiske situationer. Gennemgangen vil både omfatte de projekter, hvor styrelsen anvender egne dyr til helårsgræsning, og de projekter, hvor helårsgræsningen gennemføres af en privat dyreholder.
- I forhold til håndteringen af statens egne dyrebesætninger skal der inden for samme tidsplan udarbejdes proaktive forvaltningsplaner i forhold til dyrenes fodergrundlag, som dækker alle årstider, så der tages højde for fodergrundlaget både generelt og i definerede risikoperioder. Huldscore skal være en del af forvaltningsplanerne.

- Naturstyrelsen vil i forlængelse af gennemgangen af helårsgræsningen undersøge muligheden for i græsningsprojekter at anvende en række forvaltningsmæssige værktøjer, som eksempelvis regulering af græsningstryk, anvendelse af flere foldskifter, højere niveau af tilskudsfordring i nogle situationer og ved løbende at fjerne dyr, der mistrives fra naturarealerne og håndtere dem i sygestier – for at sikre en god dyrevelfærd.
- Naturstyrelsen vil samle en række af de største arealforvaltere, der anvender helårsgræssende dyr i naturforvaltningen, for at drøfte problemstillinger og erfaringsudveksle i relation til dyrevelfærd med henblik på fælles læring. Naturstyrelsen vil inden sommeren 2021 tage initiativ til et første møde.
- Naturstyrelsen vil løbende undersøge mulighederne for at tage ny teknologi i anvendelse i forbindelse med overvågning af velfærden hos de dyr, der anvendes i naturforvaltningen. Det kan eksempelvis dreje sig om GPS-halsbånd og intelligente øremærker, der vil kunne gøre det muligt at følge dyrenes bevægelsesmønstre, aktivitetsniveau og nøjagtige placering i landskabet.
- Som opfølgning på den tilsynsførende dyrlæges seneste rapport vil Naturstyrelsen i samarbejde med relevante eksperter vurdere, om den nuværende blandingsrace "skovkvæg" er hensigtsmæssig til at foretage den ønskede ekstensive græsning i vinterhalvåret både på statens arealer i Mols Bjerge og andre steder, eller om der skal anvendes andre racer af kvæg.

Konkret opfølgning i Mols Bjerge

- Naturstyrelsen har aftalt mere præcise procedurer for det fremtidige samarbejde med den tilknyttede privatpraktiserende dyrlæge, særligt i forhold til behovet for dialog om dyrenes velfærd i vinterhalvåret. Samarbejdet skal bidrage til en rettidig håndtering af eventuel mistrivsel i besætningen.
- Naturstyrelsen indfører månedlige dyrlægekontroller af besætningen i Mols Bjerge, så længe sagen ikke er afgjort i stedet for de hidtidige kvartalsvise dyrlægebesøg.
- Naturstyrelsen er i gang med at afklare det nærmere hændelsesforløb og herunder tage stilling til eventuelle ansættelsesretslige konsekvenser.